

Gymnasieungdomars studieintresse

Läsåret 2003/04

UF0513

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Utbildning och forskning

A.2 Statistikområde

Befolkning och utbildning

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Statistiken är officiell på den nivå som redovisas i Statistiska meddelanden, UF 36 SM 0401.

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson:

Telefon: 08-506 940 00, 019-17 60 00

Telefax: 08-661 52 61, 019-17 70 80

e-post: scb@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson: Daniel Samuelsson

Telefon: 019-17 65 17

Telefax: 019-17 70 82

e-post: daniel.samuelsson@scb.se

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson: Anna Bengtsson

Telefon: 019-17 62 08

Telefax: 019-17 70 82

e-post: anna.bengtsson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Registret avidentifieras efter årlig insamling och sparas i SCB: s arkiv.

A.9 EU-reglering

Statistiken regleras inte av EU.

A.10 Syfte och historik

SCB genomförde den första undersökningen om gymnasieungdomars studieintresse under våren 1993 bland de elever som gick i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 1992/93. SCB: s avsikt med den undersökningen var att belysa hur intresset för att börja läsa på högskola förändras över tiden. Nästa undersökning gjordes på hösten samma år, bland elever i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 1993/94. Syftet med att ändra referensperiod från vårtermin till hösttermin var att kunna presentera statistiken tidigare. Sedan dess har undersökningen genomförts under hösten varje år.

A.11 Statistikanvändning

De viktigaste användarna av statistiken är universitet och högskolor, Högskoleverket och Utbildningsdepartementet. Statistiken används som underlag för information om samt planering av utbildningsprogram och kurser.

Innehållet i undersökningen är beslutat i samråd med programrådet för programmen Utbildning-arbetsmarknad och Prognosinstitutet, där det finns representanter från Högskoleverket, Skolverket, AMS, NUTEK, Göteborgs- och Stockholms universitet, Näringsdepartementet samt Utbildningsdepartementet.

A.12 Uppläggnings och genomförande

Gymnasieungdomars studieintresse är en urvalundersökning som genomförs en gång per år. Uppgifterna samlas in fr.o.m. första veckan i oktober t.o.m. första veckan i december via postenkäter till elever i årskurs tre i gymnasieskolan. Undersökningens rampopulation hämtas från Skolverkets elevregister. Eftersom registret över elever i årskurs 3 för aktuellt läsår inte är färdigt när undersökningen genomförs på hösten, måste föregående läsårs register över elever i årskurs två användas som rampopulation. Årskurs-3-registret är dock klart i samband med statistikframställningen. Det registret utnyttjas för att korrigera för täckningsbristerna.

Rampopulationen stratifieras på riksområde, programgrupp (studieförberedande och yrkesförberedande program) samt kön. Ungefär 4 600 individer ingår i SCB: s urval. Det förekommer dock regionala tillägg på uppdrag som gör att den slutliga urvalsstorleken blir större (t.ex. 5 760 i 2003/04 års undersökning).

Postenkäten som skickas ut innehåller frågor som rör sig kring intresset för att börja läsa på högskola, vilken högskola som föredras och vilken inriktning på högskolestudierna som är mest lockande. Tre skriftliga påminnelser skickas ut under insamlingsperioden.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Under 2003/04 års undersökning användes två olika introduktionsbrev (ett gammalt och ett nytt) och två olika enkäter (ett gammalt och ett nytt). Det nya "paketet" utföll väl vilket innebär att vi kommer i 2005/06 års undersökning gå över helt till det nya introduktionsbrevet och den nya enkäten.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Gymnasieungdomars studieintresse genomförs en gång per år (från och med år 2003/04 kommer undersökningen att genomföras vart annat år). Uppgifterna samlas in under hösten via postenkäter till elever i årskurs 3 i gymnasieskolan. De resultat som presenteras 2004 kommer från en uppgiftsinsamling som gjordes under hösten 2003.

Syftet med undersökningen är att belysa hur stort intresset för att börja läsa på högskola är bland gymnasieelever och hur intresset för högre studier förändras över tiden.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

I statistiken redovisas bland annat:

Den andel som planerar att börja läsa på universitet eller högskola bland elever i gymnasieskolans avgångsklasser.

Den andel av dem som planerar att läsa vidare som vill läsa inom ett visst ämnesområde

Den andel av dem som planerar att läsa vidare som vill läsa vid ett visst universitet eller en viss högskola.

1.1.1 Objekt och population

Statistikens objekt är individer (elever). Målpopulationen utgjordes av de elever som gick sista året på gymnasieskolans nationella program samt specialutformat program och international baccalaureate läsåret 2003/04. Rampopulationen utgjordes av de elever som gick i årskurs två läsåret 2002/03.

1.1.2 Variabler

Variablerna i statistiken är dels hämtade från Skolverkets elevregister och Registret över totalbefolkningen samt dels via frågor i postenkät

Registervariabler

Kön

Kommun

Gymnasieprogram

Undersökningsvariabler

Planer på att börja läsa på högskola

Orsak till att inte vara intresserad av högskoleutbildning

Yrkesprogram/fristående kurs

Avsedd längd på högskolestudierna

Ämnesområde för högskolestudierna

Orsak till att fortsätta studera

Universitet/högskola där studierna ska bedrivas

Intresse för utlandsstudier

Erhållen information om högskolor och högskoleutbildning m.fl.

1.1.3 Statistiska mått

De statistiska storheterna (parametrarna) utgörs av totaler och av kvoter av olika slag. De senare består vanligtvis av procentuella andelar. Statistiken redovisas, förutom för hela målpopulationen, också på redovisningsgrupper. Dessutom redovisas 95%-iga konfidensintervall för skattningarna av parametrarna.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas på kön och program. De flesta av variablerna redovisas endast för natur-, samhälls- och teknikprogrammet samt övriga program. Ett par variabler, intresse för högskolestudier och önskat universitet/högskola, redovisas på riksområde.

1.1.5 Referenstider

Oktober-december läsåret 2003/04 för både objekt och variabler.

1.2 Fullständighet

Enkätundersökningen om gymnasieungdomars studieintresse är ett komplement till registerstatistiken om övergången från gymnasieskola till högskola, och är en mycket liten del av det totala utbudet av utbildningsstatistik.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Den osäkerhet som orsakas av att skattningarna baserar sig endast på ett urval och inte hela målpopulationen uppskattas med hjälp av 95%-iga konfidensintervall, vilka anges i omedelbar anslutning till (punkt-) skattningarna. Alla utvalda elever har inte lämnat uppgifter, vilket kan orsaka skevhet i skattningarna (bortfallsskevhet). Dessutom kan vi ha täckningsbrister beroende på att urvalet drogs från årskurs-2-registret och målpopulationen består av årskurs-3-elever. Även mätfel kan förekomma.

Estimationen har genomförts med en kalibreringsestimator, som utnyttjade ett stort antal registervariabler (hjälpvariabler). Syftet har varit att minska konfidensintervallen och särskilt bortfallsfelen och täckningsbrister. Hjälpinformationen visade sig vara ”stark” och därför torde de två senare felen ha reducerats kraftigt.

Kalibreringen har också lett till att konsistenta skattningar har erhållits, d.v.s. skattningarna överensstämmer med de storheter som finns i årskurs-3-registret.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Rampopulationen för urvalstillägget bestod av 97 528 elever som gick i årskurs två läsåret 2002/03. Populationen stratifierades. Stratifieringsvariabler var gymnasieprogram kön och region – sammanlagt bildades 96 strata. Storleken på urvalet 5 760 personer.

De svar som kom in räknades upp med s.k. kalibrerade vikter. Dessa vikter tar hänsyn till urvalssannolikheterna, svarsbenägenheten och målpopulationen beskriven med årskurs-3-registret.

I kalibreringen användes följande registervariabler (hjälpvariabler): Kön, riksområde (NUTS), program, vårdnadshavarens födelse land, vårdnadshavarens utbildningsnivå, vårdnadshavarens civilstånd, slutbetyg i årskurs 9. Särskilt vårdnadshavarens utbildningsnivå och slutbetyg i årskurs 9 visade sig vara starka variabler. Se vidare Gustafsson och Lundström (2003).

2.2.2 Ramtäckning

Rampopulationen skilde sig från målpopulationen. I ramen ingick de elever som gick i andra årskursen på gymnasieskolan läsåret 2002/03. Målpopulationen var de elever som gick i tredje årskursen läsåret 2003/04. Anledningen till att ett årgammalt register används för att skapa ramen är att det aktuella inte är klart när undersökningen genomförs.

Undertäckningen i statistiken, som utgörs av elever som hade studieuppehåll läsåret 2002/03 men som hade återupptagit sina gymnasiestudier ett år senare, är okänd.

Övertäckningen består av de elever som avbrutit eller gjort uppehåll i sina studier under eller efter årskurs två.

Vi korregerar både för över- och undertäckning.

2.2.3 Mätning

I undersökningen används ett frågeformulär. De flesta frågorna har endast fasta svarsalternativ. Frågorna om ämnesområde, anledning till att läsa på högskolan, högskola/universitet och orsak till att läsa vid en specifik högskola/universitet har ett begränsat antal fasta svarsalternativ samt ett öppet. Det förekommer att de uppgifter som lämnas på de öppna svarsalternativen är för knapphändiga för att de ska kunna koda.

2.2.4 Svartsbortfall

Objektsbortfallet i undersökningen var 27 procent. Bortfallet bestod nästan uteslutande av ej avhörda personer, 26 procent. Objektsbortfallet varierade mellan strata.

Det partiella bortfallet varierade mellan 0 och 5 procent för olika frågor.

2.2.5 Bearbetning

Scanningprogrammet som används innehåller validitetskontroller. Dessutom görs manuell granskning och rättning av insamlad data. Personalen som arbetar med undersökningens dataregistrering har lång erfarenhet av arbetet.

2.2.6 Modellantaganden

Inga antaganden utöver det som nämns om bortfallet under punkt 2.2.1.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Konfidensintervall, 95-procentiga för alla skattningar.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Den ordinarie SCB undersökningen görs en gång per år. Tidpunkterna för datainsamling och publicering har varit samma varje år. Från och med 2003/04 kommer undersökningen att göras vart annat år.

3.2 Framställningstid

Arbetet med frågeblankettens innehåll och urvalsdesignen påbörjades i september 2003. Urvalet drogs i slutet av månaden. Den första omgången med frågeblanketter skickades ut den 30 september. Tack- och påminnelsekort skickades den 9 oktober, ett påminnelsebrev med ny blankett den 23 oktober och påminnelse med ny blankett den 13 november. Insamlingen avslutades vecka 49.

Under mitten av december granskades och rättades materialet. Den 20 december var datafilen färdig för tabellframställning. Arbetet med att ta fram statistiken påbörjades dock inte förrän i januari 2004. Det statistiska meddelandet publicerades den 22 april 2004.

3.3 Punktlighet

Statistiken skulle, enligt publiceringsplanen, offentliggjorts den första april. Anledningen till att statistiken inte publicerades vid denna tidpunkt var att SCB inte hade upphovsrätten till en del av statistiken och fick därför vänta med publiceringen till den 22 april.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Till årets undersökning har det skett tre större förändringar:

- Utformningen av vissa frågor har förändrats.
- Populationen har utökats med två gymnasieprogram (specialutformat program och international baccalaureate).
- Redovisningsgrupperna i undersökningen har förändrats, fristående skolor redovisas numera i en egen grupp.

Förändrade frågor – förändrade resultat

Nedan följer en redovisning av förändringarna i frågan om intresset för högskolestudier, som är den viktigaste frågan i undersökningen.

Ny blankett

1. Har du planer på att börja läsa på universitet eller högskola inom de närmaste tre åren?	1 Ja	→ <i>Gå till fråga 3</i>
	2 Nej	→ <i>Gå till fråga 2</i>
	3 Vet inte	→ Tack för ditt svar!
Skicka in blanketten till SCB.

Gammal blankett

1. Har du planer på att börja läsa på universitet eller högskola inom de närmaste tre åren?	1 Ja	→ <i>Gå till fråga 3</i>
	2 Jag har inte bestämt mig än	→ <i>Gå till fråga 3</i>
	3 Vet inte	→ <i>Gå till fråga 2</i>

Dessa förändringar fick till följd att andelen som var intresserade att läsa på högskolan inom tre år ökade kraftigt (en kontrollgrupp som fick den gamla blanketten användes i undersökningen). Av de elever som erhöll årets enkät (nya blanketten) planerade **60 procent** att läsa vidare på högskolan inom de närmaste tre åren. Motsvarande andel i kontrollgruppen (gamla blanketten) var endast **50 procent**. Skillnaden är statistiskt säkerställd.

Därför kan inga jämförelser göras med tidigare år. Det visade sig att nästintill all ökning i studieintresset (i år var studieintresset 60% och förra året var det 49%) kunde hänföras till förändringen i frågekonstruktionen.

Även frågorna ”*Vilket ämnesområde vill du i första hand studera?*”, ”*Vilken högskola vill du helst studera vid?*” samt ”*Varför vill du helst studera vid det universitetet/högskolan?*” genomgick vissa förändringar. **För dessa frågor skall jämförelser med tidigare år göras med försiktighet.**

Utökad population

Till årets undersökning utökades populationen med två gymnasieprogram (specialutformat program och international baccalaureate). Orsaken är att antalet elever som går på dessa program blir fler och fler för varje år. Detta kan, till viss mån, påverka jämförbarheten över tiden.

Förändringar i redovisningsgrupperna

Redovisningsgrupperna har förändrats till årets undersökning. Tidigare har de elever som gått i friskolor redovisats efter vilket nationellt program de har gått. Till årets undersökning har de fristående skolorna bildat en egen grupp. Därmed redovisas de inte längre efter vilket program de går utan har placerats i redovisningsgruppen ”Övriga program”. **Därför skall jämförelser bakåt i tiden göras med försiktighet för redovisningsgruppen ”Övriga program”.** Däremot påverkas de resterande redovisningsgrupper bara marginellt av förändringen.

Till 2002/03 års undersökning minskade bortfallet och täckningsfelet jämfört med de tidigare årens skattningar, vilket till viss mån kan påverka jämförbarheten.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Statistikens viktigaste variabel, intresse för högskolestudier, följer ingen vedertagen definition eller reglering. Den definieras av en fråga som ställs i undersökningen: Har du planer på att börja läsa på högskola inom de närmaste tre åren? Resultatet av den frågan och ett antal följdfrågor redovisas på kön, vissa gymnasieprogram och vissa regioner. Alla grupper som målvariablerna redovisas för är definierade utifrån information som finns i SCB-register, t.ex. utbildningskoder för gymnasieprogram och kommunkoder.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken är delvis jämförbar med SCB:s registerstatistik om övergången från gymnasieskolan till högskolan. Det är dock en jämförelse som bör göras med viss försiktighet eftersom den ena undersökningen mäter en attityd och den andra mäter något som faktiskt har inträffat.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiska meddelanden, serie UF 36, Utbildningsstatistisk årsbok och Fickskolan.

5.2 Presentation

Tabeller, text och diagram.

5.3 Dokumentation

Undersökningen dokumenteras i en SQL-databas, med hjälp av gränsnittet Metadok.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Statistikanvändare kan få specialbearbetningar gjorda. Det går också att, efter speciell prövning att få tillgång till en oidentifierad version av primärmaterial.

5.5 Upplysningstjänster

Daniel Samuelsson, programmet Utbildning-arbetsmarknad vid SCB.

Telefon: 019-17 65 17

Fax: 019-17 70 82

e-post: daniel.samuelsson@scb.se

Anna Bengtsson

Telefon: 019-17 62 08

Fax: 019-17 70 82

2004-04-21